

9. Лихач В.Я. Формування м'ясних якостей у чистопородного та помісного молодняка свиней. Ефективне тваринництво. 2008. № 4. С. 38–40.

10. Галімов С.М. Аналіз використання м'ясних генотипів свиней при різних методах розведення в умовах СГПП «Техмет–Юг» Миколаївської області. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2015. Вип. 2. Т. 2. С. 220–223.

УДК 637.12.05:636.237.1

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗНИКІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРІД

Скляренко Ю.І. – к. с.-г. н., с. н. с.,

завідувач лабораторії тваринництва та кормо виробництва,

Інститут сільського господарства Північного Сходу Національної аграрної академії

Павленко Ю.М. – к. с.-г. н., доцент,

завідувач кафедри спеціальної зоотехнії,

Сумський національний аграрний університет

Проведені дослідження показників господарського використання корів української червоно-рябої молочної та української бурой молочної порід. Дослідження проведені методом ретроспективного аналізу матеріалу первинного племінного обліку Державного підприємства «Дослідне господарства Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН» та АФ «Хоружівка». Корови обох порід мали порівняно тривалий період життя в стаді. Середня довічна продуктивність корів української бурой молочної породи становила 18670,9 кг і була вищою на 65% від корів української червоно-рябої молочної породи. За один день господарського використання від корів української червоно-рябої молочної породи отримано 7,4 кг молока, що на 20% менше, ніж від корів української бурой молочної породи. Надій за один день життя становить 4,2 кг та 5,6 кг молока відповідно.

Ключові слова: порода, корова, лактація, удій, вміст жиру, надій.

Скляренко Ю.И., Павленко Ю.Н. Сравнительная характеристика показателей хозяйственного использования коров украинской бурой молочной и украинской красно-пестрой молочной пород

Проведенные исследования показателей хозяйственного использования коров украинской красно-пестрой молочной и украинской бурой молочной пород. Исследования проведены методом ретроспективного анализа материала первичного племенного учета Государственного предприятия «Опытное хозяйство Института сельского хозяйства Северо-Востока НААН» и АФ «Хоружевка». Коровы обеих пород имели относительно длительный период жизни в стаде. Средняя пожизненная продуктивность коров украинской бурой молочной породы составляла 18670,9 кг и была выше на 65% от коров украинской красно-пестрой молочной породы. За один день хозяйственного использования от коров украинской красно-пестрой молочной породы получено 7,4 кг молока, что на 20% меньше, чем от коров украинской бурой молочной породы. Надой за один день жизни составляет 4,2 кг и 5,6 кг молока соответственно.

Ключевые слова: порода, корова, лактация, удой, содержание жира, удой.

Skliarenko Yu.I., Pavlenko Yu.N. Comparative characteristics of indicators of economic use of cows of Ukrainian brown and Ukrainian red-and-white dairy breeds

A study of the indicators of economic use of Ukrainian red-and-white dairy breed and Ukrainian brown dairy breed has been carried out. Research was done by the method of retrospective analysis of the primary breeding records of the state enterprise Pilot Farm of the Institute of

Agriculture of Northern East of NAAS and Khoruzhivka agrofirma. Cows of both breeds had a relatively long period of life in the herd. The average lifetime productivity of Ukrainian brown dairy cows was 18670.9 kg and was 65% higher than that of Ukrainian red-and-white dairy cows. 7.4 kg of milk per day of economic use was obtained from cows of the Ukrainian red-and-white dairy breed, which is 20% less, than from cows of the Ukrainian brown dairy cattle. Milk yield per day of life is 4.2 kg and 5.6 kg, respectively.

Key words: breed, cow, lactation, milk yield, fat content.

Постановка проблеми. Тривалість продуктивного використання тварин є однією з важливих селекційних ознак. Корови, які мало використовуються в господарстві, як правило, збиткові навіть за умови високої молочної продуктивності. Продуктивне доволіття тварин генетично детерміноване, а його мінливість зумовлена реакцією генотипу на умови зовнішнього середовища. Саме тому тривалість господарського використання та довічна продуктивність корів є вирішальним чинником загальної ефективності та рентабельності галузі молочного скотарства загалом. Показник тривалості господарського використання є складовою частиною індексів оцінки плеємної цінності перевірваних бугаїв за загальною економічною ефективністю господарського використання їх дочок [9, с. 94].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку вітчизняних учених, в умовах жорстокої конкуренції в агробізнесі і нестабільності закупівельних цін на молоко фактор тривалого продуктивного використання молочної худоби стає дедалі більш актуальним [3, с. 120; 4, с. 17]. Селекційна робота в молочному скотарстві, як вважають науковці [11, с. 113], спрямована на використання тварин, здатних покращувати продуктивність, тип будови тіла, екстер'єрні ознаки, і підвищувати продуктивне доволіття.

Довічний надій – ознака високої продуктивності, витривалості і життєздатності тварини. Скорочення продуктивного доволіття корів негативно позначається на ефективності селекції з причин уповільнення темпів відтворення стада та інтенсивності добору у ньому [5, с. 114]. Крім того, тривалість продуктивного використання є побічним показником стійкості тварин проти захворювань, тому корови з високою продуктивністю і тривалістю продуктивного використання є надзвичайно цінним селекційним матеріалом, особливо як донори при трансплантації ембріонів [6, с. 310; 7, с. 108; 10, с. 18]. Науковці зазначають, що тварини української бурої молочної породи мають тривалість господарського використання в межах 665–3073 дня залежно від лінійної належності, що в середньому становить 1869 днів. Тварини української чорно-рябої молочної породи використовувалися в стаді в середньому 1929 днів. Рівень довічної продуктивності тварин також різнився [1, с. 11; 2, с. 18; 3, с. 121; 4, с. 17].

Постановка завдання. Основним завданням досліджень є порівняльний аналіз показників тривалості використання і довічної продуктивності корів української бурої молочної породи (УБМ) та української червоно-рябої молочної породи (УЧерМ). Заради виконання поставленої мети проведені дослідження методом ретроспективного аналізу матеріалу первинного зоотехнічного обліку Державного підприємства «Дослідне господарство ІСПС НААН» та АФ «Хоружівка» за методикою Ю.П. Полупана [8; 9]. Всього для аналізу було відібрано 820 тварин української червоно-рябої молочної породи та 119 корів української бурої молочної породи. Ефективність прижиттєвого використання корів оцінювали за такими показниками: тривалість життя; тривалість господарського використання; прижиттєвий надій; середній прижиттєвий вміст жиру у молоці, %; прижиттєвий вихід молочного жиру, кг; середній прижиттєвий надій за один день господарського

використання та життя. Коефіцієнт господарського використання визначали за формулою:

$$КГВ = \frac{\text{тривалість життя} - \text{вік першого отелення}}{\text{тривалість життя}},$$

де Ж – тривалість життя корів, днів;

К – вік корови при першому отеленні, днів.

Для створення електронної бази даних використовували інформацію, занесену в СУМС «Орсек». Для статистичного аналізу результатів досліджень використовували програму Microsoft Excel.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тварини досліджуваних порід мали порівняно тривалий період життя. За таким показником, як тривалість життя та тривалість господарського використання, перевагу мали корови української бурої молочної породи (табл. 1). Відповідно, тварини української бурої молочної породи переважали на 18 та 17% стосовно тварин української червоно-рябої молочної породи.

Таблиця 1

Молочна продуктивність і тривалість використання корів

Показники	УЧЕРМ	УБМ
Тривалість, днів життя	2557,1±33,3	3015,2±107,8**
господарського використання	1691,8±35,1	1982,4±113,0*
Коефіцієнт господарського використання	0,61±0,01	60,0±0,01
Довічна продуктивність: надій, кг	11310,0±235,3	18670,9±1294,9**
молочний жир, кг	421,7±8,8	703,9±35,0***
середній вміст жиру, %	3,72±0,01	3,77±0,04
Надій на 1 день, кг: життя	4,2±0,1	5,6±0,32**
господарського використання	7,4±0,1	9,2±0,32**

За значенням коефіцієнту господарського використання різниці не встановлено. Середній довічний надій корів української бурої молочної породи переважає середній довічний надій корів української червоно-рябої молочної породи на 65%, причому різниця між ними є достовірною.

За вмістом жиру в молоці достовірної різниці не встановлено. Але за кількістю молочного жиру достовірну перевагу мали тварини української бурої молочної породи – 67%.

Середня молочна продуктивність на один день життя та господарського використання була вищою у тварин української бурої молочної породи на 33 та 24% відповідно.

Нами був проведений аналіз впливу віку першого отелення на показники довічної продуктивності (табл. 2).

Достовірний негативний зв'язок встановлено між віком першого отелення та тривалістю життя, тривалістю господарського використання та коефіцієнтом господарського використання. Встановлений негативний достовірний кореляційний зв'язок між цими показниками вказує на те, що показники довічного використання погіршуються зі зростанням віку першого отелення. Тобто вирощування ремонтних

теличок суттєво впливає на подальший термін використання корів та їх молочну продуктивність, що характерно для тварин обох порід. Зі зростанням віку першого отелення зменшується довічний надій та кількість молочного жиру. Позитивний зв'язок встановлений між віком першого отелення та середнім надоем за один день господарського використання. На нашу думку, це пов'язано з тим, що між віком першого отелення та тривалістю господарського використання є негативний зв'язок.

Таблиця 2

Коефіцієнти кореляції

Показники	$r \pm m r$
Вік 1 отелення – тривалість життя	$-0,18 \pm 0,03^{**}$
Вік 1 отелення – тривалість господарського використання	$-0,36 \pm 0,03^{***}$
Вік 1 отелення – довічний надій	$-0,11 \pm 0,03^*$
Вік 1 отелення – кількість молочного жиру (довічний)	$-0,11 \pm 0,03^*$
Вік 1 отелення – середній надій за 1 день життя	$-0,04 \pm 0,03$
Вік 1 отелення – середній день за 1 день господарського використання	$0,35 \pm 0,03^{**}$
Вік 1 отелення – КГВ	$-0,54 \pm 0,02^{***}$

Висновки і пропозиції. Виявлена міжпородна диференціація за показниками довічного використання. Встановлено, що тварини української бурої молочної породи переважали корів української червоно-рябої молочної породи за тривалістю життя та господарського використання. Водночас перевага за показниками прижиттєвої продуктивності була також на боці корів української бурої молочної породи.

Вважаємо за необхідне рекомендувати господарствам із розведення тварин вищеназваних порід приділити увагу до вирощування ремонтних телиць, що, на нашу думку, зменшить вік першого отелення. Це, своєю чергою, дасть змогу покращити показники тривалості господарського використання та довічної продуктивності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бойко Ю.М. Ефективність довічного використання корів різної лінійної належності української бурої молочної породи / Ю.М. Бойко, Л.М. Хмельничий. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2010. Вип. 12 (18). С. 9–12.
2. Бойко Ю.М. Оцінка ефективності формування генеалогічної структури української бурої молочної породи автореф. дис. ... канд. с.-г. наук: 06.02.01 / Інститут розведення і генетики тварин. с. Чубинське, 2012. 21 с.
3. Братушка Р.В. Влияние возраста первого отела на эффективность хозяйственного использования коров украинской черно-пестрой молочной породы. Розведення і генетика тварин. К.: Аграрна наука, 2013. Вип. 47. С. 119–125.
4. Братушка Р.В. Вплив генетичних і паратипових факторів на формування селекційних ознак тварин сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи: автореф. дис. ... канд. с.-г. наук: 06.02.01 / Інститут розведення і генетики тварин. с. Чубинське, 2013. 20 с.
5. Гнатюк С.І. Ефективність довічного використання корів української червоної молочної породи залежно від внутрішньопородних типів та генеалогічних формувань / С.І. Гнатюк, Л.М. Хмельничий. Збірник наукових праць БНАУ «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». Біла Церква, 2010. Вип. 3 (72). С. 111–115.

6. Даниленко В.П. Тривалість продуктивного використання корів при формуванні високопродуктивного стада. Розведення і генетика тварин. 2007. Вип. 41. С. 308–314.

7. Моисеев К.А. Влияние генотипических факторов на продолжительность хозяйственного использования и пожизненную молочную продуктивность коров в стаде РУП «УЧХОЗ БГСХА» / К.А. Моисеев, Т.В. Павлова, Н.В. Казаровец. Розведення і генетика тварин. 2012. Вип. 46. С. 106–109.

8. Полупан Ю.П. Ефективність довічного використання червоної молочної худоби. Розведення і генетика тварин. 2000. Вип. 33. С. 97–105.

9. Полупан Ю.П. Методика оцінки селекційної ефективності довічного використання корів молочних порід. Методологія наукових досліджень з питань селекції, генетики та біотехнології у тваринництві: мат. наук.-теор. конф., присвяч. пам'яті академіка НААН Валерія Петровича Бурката (Чубинське, 25 лютого 2010 р.). К.: Аграрна наука, 2010. С. 93–95.

10. Резнікова Н.Л. Селекція чорно-рябої худоби за ефективністю довговічного використання: автореф. дис. ... канд. с.-г. наук: 06.02.01 / Інститут розведення і генетики тварин. с. Чубинське Київської області, 2003. 21 с.

11. Ящук Т.С. Тривалість господарського використання корів різних екстер'єрно-конституційних типів / Т.С. Ящук, Б.Є. Тихонова. Науково-технічний бюлетень Інституту біології тварин. Львів, 2010. Т. 11. № 2–3. С. 111–115.